

Tema 21: Krštenje i krizma

Krštenje uključuje osobu koja se prima u Kristov život, smrt i uskrsnuće te u njegovo spasenjsko djelovanje. Ovaj sakrament ostavlja u kršćaninu neizbrisiv duhovni pečat pripadnosti Kristu. Krizmom kršćani potpunije sudjeluju u Kristovu poslanju i u punini Duha Svetoga. Kršteni i potvrđeni kršćanin je predodređen da na temelju ova dva sakramenta sudjeluje u poslanju evangelizacije Crkve.

21.12.2023.

Članak poslušajte ovdje.

Krštenje: biblijski temelji i ustanova

Među mnogim starozavjetnim prefiguracijama krštenja, tri se ističu, budući da ih Novi zavjet izričito opisuje aludirajući na ovaj sakrament. Ove tri biblijske slike su sveopći potop, prijelaz preko Crvenog mora i obrezanje (usp. 1 Pet 3,20-21; 1 Kor 10,1; Kol 2,11-12). U službi Ivana Krstitelja, obred vode povezan je s doktrinarnom pripremom, obraćenjem i željom za milošću. Tako Ivanovo krštenje, iako mu nedostaje spasonosna učinkovitost, otkriva neke od stupova budućeg kršćanskog katekumenata.

Isus je kršten u vodama rijeke Jordan na početku svoga javnog djelovanja (usp. Mt 3,13-17), ne iz nužde, nego iz otkupiteljske solidarnosti. Tu se definitivno pokazuje da je voda materijalni element sakramentalnog znaka krštenja. Nebesa se otvaraju, Duh silazi u obliku goluba, a glas Boga Oca potvrđuje Kristovo božansko sinovstvo. Ovi događaji, koji se zbivaju u Glavi buduće Crkve, otkrivaju nam otajstvo onoga što će se kasnije sakramentalno ostvariti u članovima Crkve.

Kasnije, u susretu s Nikodemom, Isus ukazuje na duhovnu vezu između krsne vode i spasenja, iz koje proizlazi nužnost krštenja: „ako se tko ne rodi iz vode i Duha, ne može ući u kraljevstvo Božje” (Iv 3 :5).

Kristovo vazmeno otajstvo daje krštenju njegovu spasenjsku vrijednost. Isus je, naime, „već govorio o svojoj mucij, koju je trebao

pretrpjeti u Jeruzalemu, kao o
‘krštenju’ kojim je morao biti kršten.
Krv i voda koje su potekle iz
probodenog boka raspetoga Isusa su
tipovi krštenja i euharistije,
sakramenata novog života”
(Katekizam, 1225).

Prije nego što je uzašao na nebo,
Gospodin Isus je rekao apostolima:
„Idite dakle i učinite mojim
učenicima sve narode krsteći ih u
ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći
ih čuvati sve što sam vam
zapovjedio” (Mt 28,19-20). Učenici
vjerno slijede ovu zapovijed od
Pedesetnice nadalje. Ovaj mandat
ukazuje na primarni cilj
evangelizacije i aktualan je i danas.

Komentirajući ove tekstove, sveti
Toma Akvinski kaže da ustanova
krštenja ima različite dijelove. Što se
tiče pitanja sakramenta, ustanova se
dogodila Kristovim krštenjem;
nužnost krštenja je potvrđena u

Ivanu 3:5; prakticiranje ovog sakramenta počelo je kada je Isus poslao svoje učenike da propovijedaju i krste; njegova učinkovitost dolazi iz Kristove muke; konačno, činjenica da je namijenjeno svim muškarcima i ženama je objavljena u Mateju 28:19.

Opravdanje i učinci krštenja

Čitamo u Rimljanima 6,3-4: „Ili zar ne znate: koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bî uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života.” Krštenje, uključivanjem vjernika u Kristov život, smrt i uskrsnuće i njegovo spasenjsko djelovanje, donosi sa sobom dar opravdanja. Ova istina je navedena u Kološanima 2:12: „s njime suukopani u krštenju, u njemu ste i suuskrsli po vjeri u snagu Boga koji ga uskrisi od

mrtvih." Ovaj tekst, u usporedbi s navedenim tekstom iz Poslanice Rimljanima, dodaje osvrt na ulogu vjere. Ovom teološkom vrlinom, zajedno s vodenim obredom, "oblačimo se u Krista", kao što potvrđuje Galaćanima 3,26-27: „Jer u Kristu Isusu svi ste po vjeri sinovi Božji. Jer svi koji ste u Krista kršteni, Kristom se obukoste.”

Opravdanje koje se javlja u krštenju dovodi do specifičnih učinaka u duši kršćanina. Opisujući ih, teologija pravi razliku između ljekovitih i uzdižućih učinaka. Prva vrsta učinka odnosi se na oprost grijeha, kao što propovijedanje svetog Petra naglašava: „Petar im reče: Obratite se i neka se svaki od vas krsti u ime Isusa Krista za oprost grijeha; i primit ćete dar Duha Svetoga” (Dj 2,38). Ovaj ljekoviti učinak uključuje oprost istočnog grijeha, a kod odraslih i svih osobnih grijeha. Sva vremenita i vječna kazna za grijeh je

također uklonjena. Međutim, „vremenite posljedice grijeha ostaju u kršteniku, kao što su patnja, bolest, smrt, i takve slabosti svojstvene životu kao što su slabosti karaktera, i tako dalje, kao i sklonost grijehu koju Tradicija naziva požudom, ili metaforički, 'žig za grijeh' (fomes peccati)” (Katekizam, 1264).

Uzdižući učinak krštenja sastoji se u izlivanju Duha Svetoga; doista, „u jednom smo Duhu svi kršteni” (1 Kor 12,13). Budući da je Duh “Duh Kristov” (Rim 8,9), primamo “duh sinovstva” (Rim 8,15) kao sinovi u Sinu. Uz dar božanskog sinovstva, Bog kršteniku udjeljuje posvetnu milost, bogoslovne i moralne kreposti te darove Duha Svetoga.

Uz tu stvarnost milosti, krštenje „pečati kršćanina neizbrisivim duhovnim znakom (karakterom) njegove pripadnosti Kristu. Nikakav grijeh ne može izbrisati ovaj znak,

čak i ako grijeh sprječava krštenje da donese plodove spasenja” (Katekizam, 1272).

Budući da smo „u jednom Duhu svi kršteni u jedno tijelo” (1 Kor 12,13), utjelovljenje u Krista ujedno je i utjelovljenje u Crkvu. Dakle, po krštenju smo sjedinjeni sa svim kršćanima, također i s onima koji nisu u punom zajedništvu s Katoličkom crkvom.

Naposljetku, trebamo zapamtiti da su krštenici „rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni da naviještate silna djela Onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojemu;” (1 Pet 2, 9). Ovaj nam tekst otkriva kako krštenici sudjeluju u zajedničkom svećeništvu vjernika. Tim svećeničkim identitetom, „preporođeni kao sinovi Božji, [krštenici] moraju pred ljudima ispovijedati vjeru koju su primili od Boga po Crkvi’ (Lumen Gentium 11) i

sudjelovati u apostolskom i misionarskom djelovanju Božjeg naroda.” (Katekizam, 1270).

Nužnost krštenja

Učenje Novoga zavjeta kategorički potvrđuje, s obzirom na Krista, da „nema drugoga imena pod nebom dana ljudima po kojem bismo se mogli spasiti” (Dj 4,12). Sveti Pavao kaže da je "krštenje u Krista" jednako "obući se u Krista" (Gal 3,27). Otuda Isusovu izjavu „tko uzvjeruje i pokrsti se, bit će spašen; a tko ne vjeruje, osudit će se” (Mk 16,16) treba shvatiti u punoj snazi. Vjera Crkve u nužnost krštenja za spasenje proizlazi iz ovog biblijskog temelja.

Takvu nužnost trebamo shvatiti prema pažljivoj formulaciji Učiteljstva: „Sam Gospodin potvrđuje da je krštenje potrebno za spasenje. Također zapovijeda svojim učenicima da naviještaju Evanđelje svim narodima i da ih krste. Krštenje

je potrebno za spasenje onih kojima je Evandjelje naviješteno i koji su imali mogućnost zamoliti za ovaj sakrament. Crkva ne poznaje drugo sredstvo osim krštenja koje osigurava ulazak u vječno blaženstvo; zato se brine da ne zanemari misiju koju je primila od Gospodina da se svi koji se mogu krstiti 'ponovno rode iz vode i Duha.' Bog je vezao spasenje uz sakrament krštenja, ali on sam nije vezan njegovim sakramentima« (Katekizam, 1257).

Postoje doista posebne situacije u kojima se glavni plodovi krštenja mogu primiti bez posredovanja sakramenta. Ali upravo zato što u takvim slučajevima nema sakramentalnog znaka, nema sigurnosti da je milost udijeljena. Ono što je crkvena tradicija nazvala krštenje krvlju i krštenje željom nisu radnje koje osoba prima. Umjesto toga, takvi izrazi ukazuju na skup

okolnosti koje su prisutne u određenoj osobi i koje određuju uvjete za spasenje. Unutar te perspektive možemo cijeniti „čvrsto uvjerenje da su oni koji podnose smrt zbog vjere, a da nisu primili krštenje, kršteni svojom smrću za i s Kristom” (Katekizam, 1258). Slično, Crkva potvrđuje da „svaki čovjek koji ne poznaje Kristovo evanđelje i njegovu Crkvu, ali traži istinu i vrši volju Božju u skladu sa svojim shvaćanjem, može se spasiti. Može se pretpostaviti da bi takve osobe izričito željele krštenje da su znale za njegovu potrebu” (Katekizam, 1260).

Situacije djece koja su umrla bez krštenja ne spadaju u kategoriju krštenja krvlju ili željom. Takvu djecu „Crkva može samo povjeriti Božjem milosrđu, kao što to čini u svojim sprovodnim obredima za njih” (Katekizam, 1261). Crkva to čini s vjerom u božansko milosrđe, znajući da Bog želi da se svi ljudi

spase (usp. 1 Tim 2,4). S tom sviješću Crkva vjeruje da postoji put spasenja za djecu koja umru bez krštenja (usp. Katekizam, 1261).

Liturgijsko slavlje

Obred krštenja počinje s “obredima primanja”, gdje Crkva nastoji pravilno razlučiti spremnost kandidata za krštenje ili njihovih roditelja da prime ovaj sakrament i da preuzmu njegove posljedice. Slijede biblijska čitanja koja osvjetljavaju krsno otajstvo, a komentiraju se u homiliji. Zatim dolazi zazivanje svetaca u čije će zajedništvo kandidat biti uvršten. Molitvom i pomazanjem uljem katekumena, Crkva moli Božju zaštitu od lukavstava Zloga. Neposredno nakon tih molitava, voda se blagoslivlja formulom bogatom katehetskog značenja, koja daje liturgijski izraz povezanosti vode i Duha. Važnost vjere i

obraćenja očituje se kroz trojstveno ispovijedanje vjere i odricanje od Sotone i grijeha.

Nakon ovih obreda, liturgija sada ulazi u sakramentalni trenutak: "vodeno kupanje riječju" (Ef 5,26). Abdest vodom, bilo polijevanjem ili uranjanjem, vrši se na način da voda teče preko glave, označavajući tako istinsko pranje duše. Valjana materija sakramenta je voda, koja se takvom smatra prema zajedničkom sudu ljudi. Dok svećenik tri puta izlijeva vodu po kandidatovoj glavi ili je uranja, on izgovara riječi: „[Ime kandidata], ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.” U istočnim liturgijama koristi se sljedeća formula: “Sluga Božji, [ime kandidata], krsti se u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.”

Postkrsni obredi ili obredi objašnjenja ilustriraju otajstvo koje je postignuto krsnom formulom i

pranjem vodom. Pomaže se glava novokrštenika (ako krizma ne slijedi odmah), da bi se označilo njegovo ili njezino sudjelovanje u zajedničkom svećeništvu i da bi se tijekom krizme dočaralo buduće pomazanje svetom krizmom. Bijelo se ruho daje kao poticaj novokršteniku na očuvanje krsne nevinosti i kao simbol darovanog novog života. Svijeća koja se pali u vazmenoj svijeći i daje novokršteniku simbolizira Kristovo svjetlo; služi kao podsjetnik da živimo kao djeca svjetla po daru vjere. Obred *Ephetha*, u kojem službenik palcem dotiče kandidatove uši i usta, označava stav slušanja i naviještanja Božje riječi. Naposljetku, molitva Očenaša pred oltarom – kod odraslih, u euharistijskom bogoslužju – pokazuje novi status kandidata kao djeteta Božjega.

Služitelj i kandidat za krštenje.
Krštenje u životu kršćanina

Redovni služitelji krštenja su biskup i svećenik, a u latinskoj Crkvi i đakon. U slučaju potrebe krstiti može bilo koji muškarac ili žena, pa čak i nekršćanin, pod uvjetom da ima namjeru izvršiti ono što Crkva vjeruje.

Krštenje je namijenjeno svim muškarcima i ženama koji ga još nisu primili. Potrebni uvjeti za ovaj sakrament ovise o tome je li kandidat dijete ili odrasla osoba. Prvi, koji još nisu dosegli upotrebu razuma, trebaju primiti sakrament tijekom prvih dana života, čim zdravlje djeteta i majke to dopuste. Doista, kao ulaz u život milosti, krštenje je apsolutno besplatan događaj, a za njegovu valjanost dovoljno je da se ne odbaci. Nadalje, vjeru kandidata, koja je nužno crkvena, uprisutnjuje vjera Crkve. Dijete će sudjelovati u ovoj vjeri i u životu Crkve kad postane punoljetno. Međutim, postoje određena ograničenja u

praksi krštenja dojenčadi.

Nedopušteno je krstiti dijete ako nema pristanka roditelja ili ako nema dovoljnog jamstva da će dijete biti odgajano u katoličkoj vjeri. Kako bi se to potonje osiguralo, postavljaju se kumovi koji se biraju između osoba zrelih kršćana.[1]

Odrasli kandidati pripremaju se kroz katekumenat, koji je strukturiran prema različitim lokalnim praksama. Ova je priprava usmjerena prema primanju krštenja, kao i potvrde i prve svete pričesti, na istom obredu. U razdoblju katekumenata Crkva nastoji poticati želju za milošću, uključujući i nakanu za primanje krštenja, što je uvjet za valjanost sakramenta kod odraslih osoba. Takva priprema ide ruku pod ruku s doktrinarnom poukom, koja, postupno prenoseći, učvršćuje nadnaravnu krepost vjere u kandidatu. Crkva također nastoji potaknuti istinsko obraćenje srca, što

može uključivati potrebu za radikalnim promjenama u životu kandidata.

Sakramentalni karakter koji daje krštenje, o kojemu smo već spomenuli, duhovni je znak koji donosi usklađivanje s Kristom. Time se u dušu utiskuje sličnost sa samim Kristom, kojemu novokrštenik od tog trenutka pripada i s kojim se mora sve više poistovjećivati. Ova početna konfiguracija Kristu stoga predstavlja trajni poziv na konačno poistovjećivanje s Kristom, to jest, „da budemo suobličeni slici njegova Sina, kako bi on bio prvorođenac među mnogom braćom" (Rim 8,29). To je krsni temelj sveopćeg poziva na svetost, koji je ponovio Drugi vatikanski koncil: „Svi Kristovi vjernici, bez obzira na stalež ili status, pozvani su na puninu kršćanskog života i na savršenstvo ljubavi“ (Lumen gentium, 40).

Ovaj krsni znak osebujni je duhovni znak, koji također možemo nazvati "raspoloživošću". Kada kažemo da je ovaj znak karakterističan, mislimo da, prema vanjskom svijetu, on razlikuje kršćane od nekršćana. Pod "raspoloživošću" mislimo da, unutar duše, krsni karakter čini dušu "raspoloživom" da živi radikalnu jednakost prisutnu među svim krštenima. Kao što kaže sveti Pavao: „Svi koji ste u Krista kršteni, Kristom se zaodjenuste. Nema ni Židova ni Grka, nema ni roba ni slobodnjaka, nema ni muškog ni ženskog; jer svi ste jedno u Kristu Isusu” (usp., Gal 3,27-28). Ova temeljna jednakost, zajedno s „jednom” u Kristu, potiče nas da živimo bratstvo koje se temelji na više od pukog ljudskog afiniteta. Naposljetku, kao "raspoloživost" znak, krsni karakter uključuje nadnaravnu sposobnost koja omogućuje osobi da primi i plodonosno usvoji spasonosnu milost koja dolazi iz drugih sakramenata. U tom smislu

krštenje usmjerava naš život prema drugim sakramentima. Stoga bi bilo nesuvislo primiti krštenje i zanemariti druge sakramente.

Biblijski i povijesni temelji krizme

Proročanstva o Mesiji najavljivala su da će „Duh Jahvin počivati na njemu“ (Iz 11,2), a prisutnost tog Duha povezivat će se s njegovim izborom kao onoga koji je poslan: „Evo Sluge mojega koga podupirem, mog izabranika, miljenika duše moje. Na njega sam svoga duha izlio da donosi pravo narodima.“ (Iz 42,1). Proročke riječi su još izričitije kada sam Mesija govori: „Duh Jahve Gospoda na meni je, jer me Jahve pomaza, posla me da radosnu vijest donesem ubogima“ (Iz 61,1).

Nešto slično naviješta se i za cijeli Božji narod; njegovim članovima Bog kaže: „Duh svoj stavit ću u vas i učinit ću da živite po mojim zakonima“ (Ez 36,27); a u Joelu 2:29

naglašena je univerzalnija distribucija ovog dara: „Čak ću i na sluge i sluškinje u one dane izliti duh svoj.“

S otajstvom Utjelovljenja ispunjava se mesijansko proroštvo (usp. Lk 1,35), potvrđuje, dovršava i javno očituje u pomazanju na rijeci Jordanu (usp. Lk 3,21-22). Tamo Duh silazi na Krista u obliku goluba i Očev glas potvrđuje proročanstvo o božanskom izboru. Isus se na početku svoje službe predstavlja kao Jahvin pomazanik, na kojemu se ispunjavaju proročanstva (usp. Lk 4, 18-19). On dopušta da ga vodi Duh (usp. Lk 4,1; 4,14; 10,21) sve do trenutka svoje smrti (usp. Heb 9,14).

Prije nego što ponudi svoj život za nas, Isus obećava poslati Duha (usp. Iv 14,16; 15,26; 16,13), što se doista događa na Pedesetnicu (usp. Djela 2,1-4), izričito upućujući na Joelovo

proročanstvo (usp. Dj 2,17-18). Time počinje sveopće poslanje Crkve.

Isti Duh, izliven na apostole u Jeruzalemu, oni prenose krštenima polaganjem ruku i molitvom (usp. Dj 8,14-17; 19,6). Ova je praksa postala toliko poznata u ranoj Crkvi da je potvrđena u Poslanici Hebrejima kao dio "elementarne doktrine" i "temelja" kršćanskog života (Heb 6,1-2). Ovu biblijsku viziju dovršava Pavlova i Ivanova tradicija, koja povezuje pojmove "pomazanja" i "pečata" s Duhom ulivenim u kršćane (usp. 2 Kor 1,21-22; Ef 1,13; 1 Iv 2: 20.27). Ta su dva pojma našla liturgijski izraz u najranijim kršćanskim dokumentima, koji svjedoče o pomazanju kandidata miomirisnim uljem.

Isti ovi dokumenti svjedoče o obrednom jedinstvu u ranoj Crkvi triju sakramenata kršćanske inicijacije (krštenje, potvrda i sveta

pričest). Ti su sakramenti podijeljeni na uskrsnom slavlju koje je predvodio biskup u katedrali. Kada se kršćanstvo proširilo izvan gradova i krštenje dojenčadi postalo rašireno, više nije bilo moguće slijediti ovu praksu. Na Zapadu je krizma bila rezervirana za biskupa i odvojena od krštenja. Na Istoku se pak očuvalo jedinstvo sakramenata inicijacije. Svećenik je te obrede u isto vrijeme podijelio novorođenom djetetu. I na Istoku je pomazanje mironom (grčki izraz koji znači ulje krizme) poprimalo sve veću važnost. Ovo pomazanje se nanosilo na razne dijelove tijela. Na Zapadu je polaganje ruku postalo opća norma za sve one koji primaju krizmu. Svaki krizmanik prima i pomazanje s krizmom na čelu.

Liturgijsko značenje i sakramentalni plodovi krizme

Ulje za krizmu, sastavljenu od maslinova ulja i balzama, posvećuje biskup ili patrijarh, i to samo on, za vrijeme krizmane mise. Pomazanje krizmanika svetom krizmom znak je nečijeg posvećenja Gospodinu.

„Krizmom kršćani, to jest oni koji su pomazani, potpunije sudjeluju u poslanju Isusa Krista i punini Duha Svetoga kojim je on ispunjen, tako da njihov život može odavati 'miris Kristov' (usp. 2 Kor 2,15). Ovim pomazanjem potvrđenik prima 'žig', pečat Duha Svetoga” (Katekizam, 1294-1295).

Kad se krizma obavlja odvojeno od krštenja, ovom pomazanju prethodi obnova krsnih obećanja i ispovijest vjere potvrđenika. „Ovo jasno pokazuje da potvrda slijedi nakon krštenja” (Katekizam, 1298). Nakon ovih obreda, u rimskoj liturgiji, biskup pruža svoje ruke nad svim kandidatima za krizmu. Istodobno biskup izgovara molitvu zaziva i

prošnje. Zatim dolazi posebno sakramentalni obred, koji se izvodi „kroz pomazanje krizmom na čelu, koje se vrši polaganjem ruke, i kroz riječi:... 'Primi pečat dara Duha Svetoga'." [2] U istočnim Crkvama pomazanje se vrši na najznačajnijim dijelovima tijela, a svako pomazanje prati formula: 'pečat dara Duha Svetoga' (Katekizam, 1300.). sa znakom mira, kao očitovanje crkvenog zajedništva s biskupom (usp. Katekizam, 1301).

Potvrda stoga ima unutarnje jedinstvo s krštenjem, čak i ako to jedinstvo nije nužno izraženo u istom obredu. Sakrament potvrde dovršava kandidatovo krsno nasljedstvo nadnaravnim darovima potrebnim za kršćansku zrelost. Potvrda se dodjeljuje samo jednom, budući da „utiskuje u dušu neizbrisiv duhovni biljeg, 'karakter', koji je znak da je Isus Krist označio kršćanina pečatom svoga Duha zaodjenuvši ga silom s

visine tako da može biti njegov svjedok« (Katekizam, 1304). Po ovom sakramentu kršćani primaju u bogatom izobilju darove Duha Svetoga; oni su tješnje vezani uz Crkvu i „strože su dužni širiti i braniti vjeru, riječju i djelom" (Lumen gentium, 11).

Dakle, kršteni i potvrđeni kršćanin pozvan je sudjelovati u evangelizacijskom poslanju Crkve na temelju ovih sakramenata, bez potrebe da dobije poseban mandat od hijerarhije, barem u području osobnih odnosa (obitelj, prijatelji, radno okruženje). Osobito preko potvrde, ovaj poziv uključuje nadnaravna sredstva kako bi se osiguralo da vlastiti rast u kršćanskom životu ne bude napušten tijekom različitih životnih nestalnosti, te da pruži snagu potrebnu za prevladavanje straha od hrabrog naviještanja kršćanske vjere, kako u povoljnim sredinama tako i u

drugima gdje postoji ravnodušnost ili neprijateljstvo prema kršćanstvu ili prema Crkvi. Krizmanik je pozvan svjedočiti Krista primjerom svoga kršćanskog života i svojim riječima.

Djelitelj i subjekt potvrde

Kao nasljednici apostola, samo su biskupi “izvorni službenici potvrde” (Lumen gentium, 26). U latinskom obredu redovni službenik je isključivo biskup; Svećenik može valjano potvrditi samo u slučajevima predviđenim kanonskim pravom (kao što je krštenje odraslih, primanje u katoličku zajednicu i smrtna opasnost), kada od biskupa dobije tu posebnu ovlast ili kada mu tu zadaću privremeno povjeri biskup. U istočnim Crkvama redovni službenik je svećenik, koji uvijek mora koristiti krizmu koju je posvetio patrijarh ili biskup.

Kao sakrament kršćanske inicijacije, krizma je namijenjena svim

kršćanima, a ne samo nekolicini odabranih. U latinskom obredu dodjeljuje se nakon što je kandidat dostigao uporabu razuma: određena dob ovisi o mjesnim običajima, koji trebaju poštivati karakter ovog sakramenta kao sakramenta inicijacije. Potvrda zahtjeva prethodne upute, ispravnu namjeru i stanje milosti.

Osnovna literatura

Katekizam Katoličke Crkve, 1212-1321.

Kompendij Katekizma Katoličke Crkve, 251-270.

[1] Usp. Katekizam, 1255.

[2] Pavao VI., Apostolska konstitucija,
Divinae consortium naturae, 663.
Citirano u Katekizmu Katoličke
Crkve, 1300.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-21-krstenje-i-krizma/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-21-krstenje-i-krizma/)
(30.03.2025.)